

REPUBLIKA E SHQIPËRIË

MINISTRIA E ARSIMIT
SPORTIT DHE RINISË

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL
PËR MARRJEN E SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE
TË LËNDËS GJEOGRAFI
2019**

1. HYRJE

Aftësia e mësuesve për ta bërë arsimimin e nxënësve, “preokupimin” kryesor të ditës, kërkon përkushtim, përgjegjshmëri dhe standarde të larta në punë dhe sjellje. Mësuesit veprojnë me ndershmëri dhe integritet, kanë njohuri të forta përmbajtësore, përdorin dijet dhe aftësitë e tyre, por në të njëjtën kohë përditësojnë njohuritë nëpërmjet vetëvlerësimeve të vazhdueshme, krijojnë marrëdhënie pozitive profesionale dhe punojnë me prindërit në interesin më të mirë të nxënësve të tyre.

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e kategorive të kualifikimit të mësuesve të lëndës së Gjeografisë është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit (IZHA) për t’u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së gjeografisë në përgatitjen për testimin kombëtar për marrjen e kategorive të kualifikimit si dhe të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave Arsimore për të organizuar zhvillimin profesional për të gjithë mësuesit që do të hyjnë në këtë proces.

Programi është hartuar në përgjigje të kërkesave që MASR-ja ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentacioni zyrtar¹ shkollor, i cili ka të bëjë me veprimtarinë mësimdhënëse dhe edukative të mësuesve në shkollë;
- programe lëndore të gjeografisë;
- aspekte të pedagogjisë, metodologjisë dhe përdorimit të TIK-ut në mësimdhënie-nxënie;
- aspekte të etikës dhe të komunikimit;

¹Dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MASR-së që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtja shkencore e lëndës, sipas programeve lëndore përkatëse.

2. QËLLIMI I PROGRAMIT

Qëllimi i hartimit të programit të zhvillimit profesional të mësuesve për efekt kualifikimi është:

- të ofrojë një program orientues për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së gjeografisë në arsimin parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese, si dhe DAR/ZA-ve, për të organizuar zhvillimin profesional të mësuesve. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete;
- të ofrojë një program të detyruar për mësuesit që këtë vit do të marrin kategoritë e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon që mësuesi:

- të njohë dhe zbatojë legjislacionin arsimor e në mënyrë të veçantë risitë më të fundit të reformës arsimore;
- të zotërojë kompetencat profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejt në efektivitetin e procesit mësimor, për një mësimdhënie të suksesshme;
- të demonstrojë aftësitë në fushën pedagogjike për përzgjedhjen e modeleve për organizimin e klasës, për shtjellimin e koncepteve, për nxitjen e diskutimeve, për përdorimin e teknikave të vlerësimit të nxënësve etj.;
- të tregojë përgjegjshmëri në njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës, si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim;
- të demonstrojë zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të zotërojë zbatimin e rregullave drejtshkrimore të gjuhës shqipe gjatë procesit të mësimdhënie –nxënies;
- të përdorë aftësitë e TIK-ut, si një nga risitë më të fundit në mësimdhënien bashkëkohore.

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër. Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Për secilën fushë, përcaktohen:

- kompetencat profesionale, si dhe rezultatet e pritshme për realizimin e këtyre kompetencave;
  - literatura përkatëse rekomanduese në funksion të përvetësimit të kompetencave të fushës.
- Përshkallëzimi i njohurive dhe aftësive profesionale, të cilat lidhen me kompetencat e secilës fushë të testimit, do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë çështjet në të cilat duhet të përqëndrohet.

FUSHA : DOKUMENTACIONI ZYRTAR SHKOLLOR	
Kompetenca	Literatura e rekomanduar
Zbatimi me përgjegjshmëri i kërkesave të legjislacionit dhe dokumentacionit shkollor	Literatura e rekomanduar
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron ligjin për sistemin arsimor parauniversitar dhe dispozitat normative të këtij sistemi; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për hartimin dhe zbatimin e kurrikulës shkollore; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për personelin e shkollës; • demonstroi zbatimin konkret të udhëzimeve të MASR-së, në funksion të përmirësimit të procesit të mësimdhënie-nxënies; • zbaton etikën profesionale të mësuesit; • respekton të drejtat dhe liritë e nxënësit; • respekton detyrat, të drejtat dhe liritë e mësuesit; • zbaton rregulloret dhe udhëzimet për zhvillimin profesional të mësuesit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji nr. 69/2012 “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. • Udhëziminr.27, datë16.08.2018“Për vitin shkollor 2018-2019 në sistemin arsimor parauniversitar”. • Udhëzimi nr. 30, datë 12.09.2018 “Për numrin e nxënësve për klasë dhe normat e punës mësimore në institucionet e arsimit parauniversitar”. • Udhëzimi nr.1, datë 20.01.2017 “Për funksionimin e sistemit të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të punonjësve arsimorë”. • Udhëzimi nr.2, datë 12.02.2015. “Për kriteret dhe procedurat e kualifikimit të mësuesve”. • Udhëzimi nr.34, datë 11.09.2015 “Për vlerësimin e nxënësve për kurrikulën me kompetenca, në arsimin bazë”. • Udhëzimi nr.14, datë 28.07.2016 “Për vlerësimin e nxënësve në arsimin e mesëm të lartë”.

	<ul style="list-style-type: none"> • Urdhri Nr.6, datë 10.01.2018 për zbatimin e nismës “Tri lëndë në gjashtë orë”.
--	--

FUSHA: PROGRAMET LËNDORE TË GJEOGRAFISË	
Kompetenca	Literatura e rekomanduar
Zbatimi në mënyrë efektive i programeve të gjeografisë në shkollë	Literatura e rekomanduar
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zbaton programin duke respektuar të gjitha kërkesat dhe rubrikat e tij; • përshtat programin lëndor në përputhje me veçoritë e mjedisit në të cilin jep mësim; • përdor me efikasitet, në dobi të prirjeve bashkëkohore, fleksibilitetin e zbatimit të programit; • gjen ose harton materiale plotësuese kurrikulare që ndihmojnë në përvetësimin e koncepteve dhe aftësive të parashikuara në program; • gjen ose harton materiale plotësuese kurrikulare që pasurojnë formimin e nxënësve dhe nxisin mendimin e pavarur dhe kritik të tyre; • harton objektiva për tema mësimore ose grup temash, kapitujsh, në përputhje me objektivat e programit; • harton objektiva specifike që u përgjigjen niveleve të ndryshme të nxënësve; • tregon koherencën vertikale të kurrikulës (vazhdimësia dhe përshtatshmëria e programeve të gjeografisë); 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza kurrikulare, 2014 • Kurrikula bërthamë AMU, klasat VI-IX, 2014. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/04/KURRIKULA-B%C3%8BRTHM%C3%8B-X-XII.pdf • Kurrikula bërthamë AML, klasat X-XII, 2016 • Programet me kurrikulën e bazuar në kompetenca klasat VI-IX dhe klasat X-XII. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/04/KURRIKULA-B%C3%8BRTHM%C3%8B-X-XII.pdf

<ul style="list-style-type: none"> • përzgjedh mjetet mësimore të nevojshme për të realizuar përmbushjen e objektivave të programit; • siguron informacion që demonstroi lidhjen e gjeografisë me shkencat e tjera dhe me jetën reale. 	
--	--

**FUSHA: ASPEKTE TË PEDAGOGJISË, METODOLOGJISË DHE PËRDORIMIT TË TIK-ut
NË MËSIMDHËNIE-NXËNIE**

Kompetenca I	Literatura e rekomanduar
Zotërimi i njohurive pedagogjike specifike të nevojshme dhe të mjaftueshme për mësimdhënien e gjeografisë	
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • demonstroi përkushtim, motivim dhe përgjegjësi gjatë punës së tij; • përshtat punën e tij me zhvillimin fizik, social, emocional dhe konjitiv të nxënësve; • demonstroi respekt, besim dhe objektivitet me nxënësit; • identifikoi nxënësit me nevoja të veçanta (nxënësit me vështirësi në të nxënë dhe nxënësit e talentuar); • planifikoi punën afatshkurtër dhe afatgjatë me nxënësit me nevoja të veçanta; • demonstroi qëndrim pozitiv ndaj lëndës së gjeografisë; • motivoi nxënësit duke e konsideruar motivimin një nga çelësat e progresit të tyre; • krijoi klimë të përshtatshme, motivuese dhe të kënaqshme për nxënësit; • punoi me prindërit për përmirësimin e progresit të nxënësit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza e vlerësimit të nxënësit, MAS, 23.07.2015. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/03/Korniza-Kurrikulare.pdf • Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në arsimin e mesëm të ulët, 2017. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/04/Udhezues-per-AMU-2017.pdf • Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në gjimnaz 2016. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/03/Udhezues-per-gjimnazin.pdf • Udhëzues për kurrikulën me zgjedhje në gjimnaz, IZHA 2018. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2018/05/30.11.2018-Udhezues-per-kurrikulen-me-zgjedhje-ne-gjimnaz-2018-2019.pdf • Vlerësimi i nxënësit në arsimin e mesëm të ulët dhe në arsimin e mesëm të lartë. (<i>Material</i>

	<p><i>shpjegues në ndihmë të shkollave</i>), nëntor 2018. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2018/11/Materiali-shpjegues-per-vleresimin-e-nxenesit.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> Literaturë që ka në fokus aspekte pedagogjike të punës së mësuesit me nxënësit e tij.
<p align="center">Kompetenca II</p> <p align="center">Përdorimi i metodave dhe strategjive efektive në mësimdhënien e gjeografisë</p>	<p align="center">Literatura e rekomanduar</p>
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> përzgjedh metodat dhe teknikat e përshtatshme për arritjen e një objekti të caktuar; përdor metoda e teknika që nxisin mendimin e pavarur e krijues të nxënësve; planifikon një orë mësimore duke u bazuar në mësimdhënien me në qendër nxënësin; përdor metoda e teknika që nxisin zhvillimin e të menduarit kritik e krijues të nxënësve; përdor metoda e teknika që sigurojnë barazinë dhe gjithëpërfshirjen; dallon llojet e ndryshme të pyetjeve në një test; identifikon gabimet në një pyetje objektive; demonstron teknika të ndryshme për vlerësimin e nxënësit; përdor pikëzimin korrekt të pyetjeve në një test; realizon konvertimin në notë të pikëve të një testi. 	<ul style="list-style-type: none"> Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në arsimin e mesëm të ulët, 2017 http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/04/Udhezues-per-AMU-2017.pdf Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në gjimnaz 2016. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/03/Udhezues-per-gjimnazin.pdf Nivelet e arritjes (arsimi bazë dhe arsimi i mesëm), IZHA 2016. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2017/04/Nivelet-e-Arritjeve-Shkalla-III-IV.pdf Udhëzues për kurrikulën me zgjedhje në gjimnaz, IZHA 2018. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2018/05/30.11.2018-Udhezues-per-kurrikulen-me-zgjedhje-ne-gjimnaz-2018-2019.pdf Vlerësimi i nxënësit në arsimin e mesëm të ulët dhe në arsimin e mesëm të lartë. (<i>Material shpjegues në ndihmë të shkollave</i>), nëntor 2018. http://izha.edu.al/new/wp-content/uploads/2018/11/Materiali-shpjegues-per-vleresimin-e-nxenesit.pdf Udhëzuesi për zhvillimin e lëndës së gjeografisë në arsimin e mesëm të ulët, dhjetor 2018.

	<ul style="list-style-type: none"> • Udhëzuesi për zhvillimin e lëndës së gjeografisë në arsimin e mesëm të lartë, dhjetor 2018. • Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin, metodologjinë e mësimdhënies së gjeografisë.
Kompetenca III	Literatura e rekomanduar
Përdorimi i teknologjinë së informacionit dhe komunikimit për të rritur cilësinë e mësimdhënies dhe nxënies në gjeografi	
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • prezanton materiale gjeografike duke përdorur teknologji të përshtatshme si: Power Point, Excel dhe Word; • nxit nxënësit të bëjnë prezantime në gjeografi duke përdorur programe kompjuterike të njohura për ta; • përfshin nxënësit në projekte kurrikulare të lëndës së gjeografisë apo në projekte kurrikulare të integruara të cilat ndërthuren me kërkime, gjetje dhe përdorime materialesh nga website. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekste nxënësi apo materiale në ndihmë të mësuesit të lëndës së gjeografisë që përdoren në klasat VI-IX të arsimit të mesëm të ulët si dhe në klasat X-XII të arsimit të mesëm të lartë dhe kanë në fokus përdorimin e TIK-ut në mësimdhënie -nxënie.

FUSHA: ASPEKTE TË ETIKËS DHE KOMUNIKIMIT	
Zbatimi i rregullave të etikës dhe komunikimit si elemente të domosdoshme në të gjithë punën e mësuesit	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • njeh rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodi i Etikës së mësuesve në arsimin parauniversitar. • Draft Standardet profesionale të mësuesit në arsimin parauniversitar, IZHA 2016. • Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

<ul style="list-style-type: none"> • sillet në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	
--	--

FUSHA: ASPEKTE TË DREJTSHKRIMIT TË GJUHËS SHQIPE

Zbatimi i rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • njeh rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; • demonstroi zbatimin e rregullave të drejtshkrimit gjatë veprimtarive në institucionin arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drejtshkrimi i gjuhës shqipe.

FUSHA: PËRMBAJTJA SHKENCORE E LËNDËS

Kompetenca	Literatura e rekomanduar
<p>Respektimi i rigorozitetit shkencor në mësimdhënien e lëndës së Gjeografisë</p>	
<p><i>Mësuesi i gjeografisë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon konceptet kryesore me të cilat operon lënda e gjeografisë; • interpreton lidhjet shkak-pasojë midis proceseve e dukurive që trajton kjo lëndë; • demonstroi lidhjen midis njohurive të lëndës me njohuritë e disiplinave të tjera brenda fushës ose jashtë saj; • tregon përmes shembujve lidhjen e njohurive të kësaj lënde me situata të jetës së përditshme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Programe dhe tekste të lëndës për mësuesin dhe nxënësin, si dhe materiale të tjera burimore që mbulojnë përmbajtjen e lëndës së gjeografisë për klasat VI-IX për arsimin e mesëm të ulët dhe X - XII për arsimin e mesëm të lartë.

• shpjegon dhe interpreton konceptet, fenomenet dhe informacionin që trajtohet në lëndën e gjeografisë në klasat VI-IX dhe X-XII.	